

ACC. N:R M. 16380:1-6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Östergötland Upptecknare: Louise Holmström, Landa
Härad: Berättare: Carl Gunnar Williams, Landa
Socken: Linköping Berättarens yrke: ingenjör
Uppteckningsår: 1957 Född år 1897 i Linköping

Emigration. s. 1-6.

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16380: 1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Mitt föräldrahem var mycket fattigt, far var skomakare. Jag var yngst av fyra syskon, enda pojken. Mina föräldrar var strängt religiösa och tillhörde leeanarna, en sekt som fått sitt namn av dess stiftare, som jag tror hette Lee. De kallades också för Efraimssöner. De tolkade bibeln bokstavligt och jag minns, att de inte ens tillät tavlor på väggarna, enligt bibelordet "du skall inte göra dig någon avbild av mig eller något annat skapat." Leeanarna hade ingen egen kyrka utan möttes i hemmen eller i någon hyrd lokal. Vi barn måste vara med om de här mötena och var tvungna att sitta absolut stilla och tysta hela tiden.

Jag gick i folkskolan i Linköping och fick två gånger stipendium ^{på 10 kr} (som utdelades av biskopen själv, vad han hette minns jag inte. men det var omkring 1909. Så länge tillbaka jag kan minnas har jag alltid velat få studera, och jag läste allt jag kom över. I smyg förstås, för mina föräldrar skulle aldrig ha tillåtit att jag läste världsliga böcker. Jag slukade alla berättelser från främmande länder, särskilt dem från Amerika, om Texas Jack, Buffalo Bill osv. Det var ju framför allt Amerika som intresserade en, och många svensk-amerikaner kom hem på besök och berättade om livet där, spännade händelser och skröt med fina förtjänster. De var också klädda på ett helt annat sätt än vanligt folk hemma.

När jag var elva år och slutade skolan, började jag arbeta på Herdina Lindbergs konditori, det finaste i stan, som springpojke.

Från och med nu var jag inriktad på bara en sak, och det var att tjäna ihop så mycket pengar att jag kunde resa över till Amerika. Och det berodde inte bara på äventyrslust utan lika mycket på att jag ville komma hemifrån. Mina föräldrar var allvarliga och stränga och mycket rättrogna leeanare, jag ville vara fri från allt det överdrivet religiösa.

När jag var 12 år fick jag arbete på järnvägsverkstäderna i Tannefors, det var långt dit och vi hade en mil att gå. Men efter en tid hade jag tjänat så mycket att jag kunde köpa en begagnad cykel. Mitt jobb där var att hjälpa till i maskinshoppen, *9 tim om dagen höll vi på.* 1912 kom en av min fars vänner, Daniel Johnsson, hem från Amerika. Han var också leeanare, och här såg jag en möjlighet. Jag visste att far aldrig skulle låta mig fara över själv. Men jag talade med Daniel, och han gick med på att bli min sponsor och han hjälpte mig, och till slut lyckades jag övertala far att få följa med Daniel tillbaka. Den första tiden skulle jag bo hos Johnssons i Proctor, Vermont. Daniel blev sen utgivare för månadstidningen Stjernan och Spiran, som publicerades i Chicago.

Den 14 nov. 1912 for vi med det engelska skeppet Maritania. Det gick via Danmark, Esbjerg, Liverpool till New York. Mor hade packat en ordentlig matsäck med sill, ost, och knäckebröd, det skulle man ha för man visste aldrig hur maten ombord var, eller om man fick tillräckligt. Jag minns att det var några som kokade kaffe, några

ACC. N:R M.16380:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

skånska flickor var det visst. Vi reste förstås emigrantklass. Det var dans och underhållning ombord, flera hade magdeburgare med och spelade för oss. Innan vi kom fram till New York blev det vaccinering på båten. De flesta ogillade det där, och det var många som sög ut vaccinet igen och tyckte, att nu hade de riktigt lutat myndigheterna. De begrep inte att vaccineringen var till deras bästa. Innan jag reste och på båten över använde jag varje tillfälle att tala engelska. I Linköping brukade jag tala med läroverkspojkar, och jag hade köpt ett lexikon och det slog jag flitigt i. Språket beredde mig inte så värst stora svårigheter och jag kunde klara ett enkelt samtal. Lite övning hade man fått också genom att prata med svensk-amerikanerna.

När vi kom fram efter bara $5\frac{1}{2}$ dygns resa fick vi stanna på Ellis Island, jag minns just inget särskilt därifrån. För oss tog det bara några timmar tills vi var klara och sen tog Daniël mig ut på rundtur i stan. Vi var uppe på Top Singer Building och så åkte jag subway för första gången.

I Vermont bodde jag som sagt hos Johnssons, de hade barn jämnåriga med mig och efter en kort tid talar jag språket flytande. Rätt snart skaffade jag mig arbete på marmorbrodden. Hela tiden tänkte jag bara på att skaffa pengar för att kunna resa vidare och klara mig på egen hand. Jag jobbade $9\frac{1}{2}$ timme om dagen och hade i lön 9 dollar i veckan. 5 dollar betalade jag för mat och husrum, 3.50 satte jag undan och 50 cent gick till nöjen. Efter elva månader hade

ACC. N:R M.16380:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

jag fått ihop nog för en biljett och kom till Cleveland. Då hade jag mina sparade pengar i skorna, 80 dollar. När jag kom ut från stationen, gick jag fram till en polis för att fråga honom om vägen till något svenskt boardinghouse, men han kunde inte ge mig något besked. Jag försökte alltid komma i kontakt med svenskar var jag än var. Emellertid kom några män fram till mig och erbjöd sig att hjälpa mig till ett billigt hotell. Jag följde med dem utan att misstänka något. När vi väl kommit in på hotellrummet på andra våningen, tyckte jag att de uppförde sig litet egendomligt och blinkade åt varann och gjorde gester i smyg. Jag försökte komma ut genom dörren, men en av männen ställde sig genast framför den och medan den andra försökte fugga tag i mig ~~störade~~ jag i rena rädslan till fönstret och hoppade ut och ~~rusade~~ ögonblickligen till stationen och tog första bästa tåg bort från Cleveland. Det var inte lätt för en 16-års pojke att klata sig alltid, och det där var bara en av många, många händelser i samma väg som jag råkade ut för. Jag arbetade mig genom USA, jobbade som timmerhuggare i Wisconsin, på järnvägsbyggen och på lantgårdar och stannade så länge på varje plats tills jag hade pengar nog att fortsätta. Till slut kom jag till Kalifornien, till Portland där jag tog in på ett KFUM-hotell. Sen jag frågat mig för, gick jag raka vägen till en professor French, för jag hade inte gett upp hoppet om att få studera. Jag såg verkligen inget vidare ut när jag kom in till professorn, sja-

våg...
våg...
våg...

ACC. N:R M. 16380:5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

viga kläder och slitna skor, men jag talade om för honom att jag ville läsa och bad honom hjälpa mig. Han tittade på mig och så sa han: "Jag får väl lita på dina blåa svenska ögon." Och så skaffade han mig arbete hos en miljonärsfamilj, jag blev s.k. houseboy hos dem och arbetade mornar och kvällar. På dagarna gick jag på college och på nätterna läste jag. När jag slutat college fick jag av familjen en summa pengar, som gjorde att jag kunde börja på universitetet i San Francisco. Där arbetade jag dels som upppassare och dels i affär. Här fanns många svenskar, och jag gick in i den svenska metodistkyrkan och det fanns också en skandinavisk förening, som ordnade möten och fester. Jag skrev hemregelbundet, jag har alltid försökt hålla kontakten med Sverige.

Efter 5 år fick jag mitt citizenship, och när jag var 19 år kom jag över till Frankrike och deltog i första världskröget, som många andra blev jag gasskadad och låg på sjukhus i Paris. När jag kom tillbaka till USA hade jag jobb som kvartermästare på båtar. 1921 kom jag till Cleveland, fick ett bra jobb på en byggnadsfirma och hade hand om real estate insurance. Jag har också arbetat som head assistant inom WPA, en organisation för recreation i hela landet. Då hade jag kvällskurser i franska, matematik och Civil War. Nu är jag anställd som ingenjör i Republic Steel.

1922 gjorde jag mitt första besök i Linköping. Det kändes underligt att vara hemma i sin barndomstrakter igen. Det var i juni och

~~76380~~

ACC. N:R M. 16380:6

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

när alla lagt sig på kvällen, smög jag mig ut i natten, ut i trädgården, tog av mig skorna och gick barfota i det mjuka, daggvåta gräset. Här hade jag sprungit som liten pojke, hela min barndom levde upp igen och jag kände, att nu var jag hemma i Sverige igen. Jag reste hem 1931 också, men då var allt så förändrat. Hade jag stannat kvar i Sverige, skulle jag aldrig haft en chans till utbildning, aldrig fått studera som jag alltid önskat. Så för jag slutat, folkskolan fick jag genast hjälpa till att tjäna pengar till familjen. Amerika är en världsdel, här ges så många möjligheter och tillfällen som man aldrig kan få i Sverige. Och den första tiden här var svår, framför allt därför att det gällde att försörja sig själv. Visst längtade man hem, men kampen för tillvaron fyllde ens dagliga liv. Och den som kan jobba här kan också få det bra, mycket bättre än hemma. Och här är det inte konstigt att man både arbetar och studerar, det hade ju varit omöjligt för mig i Sverige. Nej, jag ångrar inte ett ögonblick att jag emigrerade. Men nu, när jag börjar bli gammal och har det bra, skulle jag gärna återvända om inte min familj band mig här. In my heart I am a Swede.